Spravodajca Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici

Universitas Matthiae Belii

ERUDITIO MORES FUTURUM

Ročník 18 september – október 2011 Číslo 1

Slávnostné otvorenie akademického roka 2011/2012

Dňa 19. septembra 2011 sa v aule Beliana uskutočnilo slávnostné otvorenie akademického roka 2011/2012 na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Tejto slávnostnej udalosti sa zúčastnil aj minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Eugen Jurzyca a Jeho Excelencia Jean-Marie Bruno, mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Francúzskej republiky v Slovenskej republike. Podujatie sa uskutočnilo za prítomnosti vedenia Univerzity Mateja Bela, vedenia fakúlt UMB a vzácnych hostí z niektorých slovenských a zahraničných univerzít, štátnej správy, samosprávy a partnerov UMB.

Príhovor rektorky UMB

Vážení vzácni hostia, milí kolegovia a študenti!

Rok uplynul neuveriteľne rýchlo a zavŕšil naše deväťnáste univerzitné a šesťdesiate prvé vysokoškolské narodeniny. Stojíme na prahu nového akademického roka s opätovným očakávaním, akí budú noví študenti, čo prinesie novela vysokoškolského zákona, ale aj čo budú pre akademickú pôdu znamenať dôsledky hospodárskej krízy. V posledných rokoch našťastie už tradične začínam tým, že ten predchádzajúci rok bol pre nás úspešný.

To isté môžem s potešením konštatovať aj dnes. Zodpovednou každodennou prácou sme umožnili získať vysokoškolskú kvalifikáciu temer 5000 absolventom všetkých troch stupňov štúdia. Na ich miesto zajtra nastúpi temer 4900 nových študentov. Riešili sme domáce i zahraničné vedecké, vzdelávacie a mobilitné projekty za približne 1 milión eur a 10 projektov EÚ za celkovú sumu 17, 5 milióna €. Stúpol počet študentov i učiteľov, ktorí vycestovali na zahraničné pobyty, ale aj pricestovali na univerzitu na základe zmlúv s 270 vysokými školami v 23 krajinách Európy. Celkový počet vycestovaní učiteľov a výskumníkov na vysoké školy do celého sveta dosiahol číslo 680. Na univerzitu zavítalo vyše 300 zahraničných návštev, na dlhodobé pôsobenie u nás sa zaviazalo 50 zahraničných profesorov a lektorov z krajín Európy, Ameriky a Ázie. Dosiahli sme opätovne kladný hospodársky výsledok, od minulého septembra sme uskutočnili 7 investičných akcií, 13 rekonštrukcií a 33 opráv za viac ako 2 milióny eur z dotačných, projektových a vlastných zdrojov. Niektoré výsledky ste mohli vidieť aj v prezentácii pred dnešným zhromaždením.

Práca univerzity bola aj ocenená inštitúciami rôzneho druhu. Za jedno z najvýznamnejších považujeme rozhodnutie

veľvyslanectva Francúzskej republiky, ktoré si vybralo našu univerzitu ako budúce centrum frankofónie na Slovensku. Pred hodinou (19. 9. 2011) bol na pôde Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB slávnostne otvorený Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút. Sme mimoriadne poctení, že francúzska strana tým ocenila naše aktivity v rozvoji piatich spoločných čiastočne frankofónnych študijných programov nielen na spomínanej fakulte, ale aj na ekonomickej fakulte, prípravu frankofónnych prekladateľov, učiteľov a kultúrnych pracovníkov na fakulte humanitných vied, prácu v medzinárodných frankofónnych univerzitných, študentských a kultúrnych organizáciách, spoluprácu v mobilitách, projektoch, konferenciách a v publikáciách všetkých fakúlt s 20 francúzskymi univerzitami. Veríme, že Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút vytvorí priestor nielen na lepšiu koordináciu aktivít vnútri univerzity a slovenského akademického prostredia, ale na intenzívnejšiu synergickú spoluprácu bilingválnych a iných stredných škôl, vysokých škôl, francúzskych podnikov, frankofónnych kultúrnych, vzdelávacích inštitúcií a ďalších subjektov oboch krajín pre dynamický rozvoj štúdia francúzskeho jazyka a kultúry na Slovensku. Vaša Excelencia, pán veľvyslanec, budeme sa snažiť vykonať všetko preto, aby sa tieto ciele podarilo naplniť.

Založenie inštitútu je jedným z krokov, ktoré napĺňajú pôvodný zmysel idey o spoločnosti, založenej na poznaní. Keď v roku 1973 Daniel Bell formuloval myšlienky vzdelanostnej spoločnosti, vychádzal z predpokladu, že masovým vzdelaním dôjde k vedeckému plánovaniu a riadeniu zmien na každej úrovni spoločnosti, k jej demokratizácii, k prekonaniu chaotického trhového vývoja a preto hovoril o širokom univerzálne orientovanom teoretickom vzdelaní. V dôsledku globalizačných procesov sa však za 40 rokov celkom obrátilo chápanie, ciele, funkcie a hodnota vzdelania (podľa Malík, 2010, Keller – Tvrdý, 2008) tak, že v novej verzii vzdelanostnej spoločnosti vlastne nejde ani o spoločnosť ani o vzdelanie (Keller – Tvrdý, 2008, s. 64). Do nástupu industrializácie bola pôvodným zmyslom vzdelania emancipácia a kultivácia človeka, postavená na nadčasových humánnych hodnotových ideáloch. Plnilo funkciu chrámu, lebo vytváralo privilegovanú skupinu, a preto samo bolo hodnotou, masám nedosiahnuteľným ideálom rozumovo, telesne a mravne rozvinutého človeka. Predstavovalo univerzálnu hodnotu, povolanú k tomu, aby sa v jej svetle merali všetky danosti tohto sveta.

Industriálne obdobie, ktoré prinieslo hospodársky rast, zložitosť society, prioritu technologicko-organizačných vzťahov nad medziľudskými, favorizáciu empirických vied či techniky a potrebu masového vzdelávania pre prosperitu hospodárstva, postavilo štát do úlohy zabezpečovateľa vzdelávania, ktoré má slúžiť jeho potrebám. Edukácia nadobúda inštrumentálnu povahu, formalizuje sa, zužuje sa na hodnotovo neutrálne informovanie s cieľom pripraviť na prácu a ovládnutie sveta. Demokratizácia vytvorila predstavu, že finančný kapitál možno plne nahradiť kultúrnym a vzdelanostným. Vzdelanie tu

plnilo funkciu výťahu do vyššej sociálnej vrstvy, riadi sa však viac spoločenskou objednávkou ako hodnotami. Subjektom jeho hodnotenia sa stal štát. Pre uplatnenie v hierarchizovanej sústave povolaní už rozhodujúcou hodnotou nie je samo vzdelanie, ale jeho symbolická reprezentácia – diplom – aj bez ohľadu na skutočnú kvalitu absolventa. Vzdelanie a škola sú však stále oceňované, lebo sú zásadnou homogenizujúcou a integrujúcou silou spoločnosti.

V poslednom období demokratizácia sociálneho života postavila opätovne do centra pozornosti sebarealizujúci sa ľudský subjekt, ktorý je sebestačný, ale aj osamelý, lebo technológie mu umožňujú to, čo predtým zvládal len v sociálnych väzbách. Edukácia sa vníma ako tvorba originálnej individuality, ktorá je schopná riadiť seba samú. Tento vysoký ideál je však riskantný, ak sa neriadi humánnymi hodnotami, ale trhom, ktorý už nie je riadený štátom, ale ziskuchtivým finančným kapitálom. Ten v globalizovanom svete mení istotu veľkých podnikov na svet premenlivých sietí, neplnohodnotných pracovných zmlúv a dočasných nájomných služieb, ktoré si možno najať kdekoľvek na svete. Integrujúcu funkciu v spoločnosti, teda rozhodovanie o tom, ako si v budúcnosti bude ľudstvo vzájomne rozumieť, čoraz viac vďaka masovej dostupnosti technológií preberajú non-humans aktéri (Keller, 2010). Formulujú sa teórie, podľa ktorých má byť spoločnosť zložená z množstva suverénnych indivíduí, kde každý podniká samostatne s vlastným vzdelanostným kapitálom, ktorý sa snaží zhodnocovať, je zodpovedný za svoj vlastný neúspech aj v ťažkých podmienkach, ktoré sám nespôsobil. Filozofická idea individuálnej tvorivej sebarealizácie človeka podľa humánnych hodnôt je tak ekonomicky zneužitá na ideológiu individualizácie pre potreby trhu.

Závislosť človeka na rýchlo sa meniacom trhu práce mení funkciu vzdelania na neistú poistku pred pádom medzi najchudobnejších, stáva sa vynútenou stratégiou, vďaka ktorej možno ubrániť svoje súčasné príjmy a pozície. Vzhľadom na potrebu celoživotných rekvalifikácií sa vzdelanie stalo výnosným biznisom, na ktorom zarábajú najmä tí, ktorí ho v skutočnosti nevlastnia, príležitosťou pre tvorbu zisku, o ktorú sa finančný kapitál stále viac usiluje. V obrovskom rozvoji technológií poznanie rýchlo zastaráva. To robí zo vzdelania produkt na jedno použitie, jeho hodnota klesá na úroveň tovaru a meria sa užitočnosťou, cenou, rebríčkami poskytovateľov, uplatniteľnosťou na trhu a mediálnou odozvou. Od absolventov sa vyžaduje mobilizovať sa podľa momentálnych požiadaviek zamestnávateľov, za najkompetentnejší subjekt pre hodnotenie vzdelania sa prehlasuje firma. Biznis a trh vyžadujú rýchle a lacné vzdelávanie pre potreby praxe, skôr rýchlo využiteľnú a ľahko vymeniteľnú polovzdelanosť a nie všeobecné vzdelanie a širší teoretický rozhľad (podľa Malík, 2010, Keller – Tvrdý, 2008), ako to chceli autori idey vzdelanostnej spoločnosti. Skutočnosť, že stále väčšie počty ľudí s vysokoškolským vzdelaním sú nezamestnané, alebo pracujú na miestach, kde také vzdelanie netreba, ukazuje, že ani funkcia poistky už nie je jednoznačná. Vzdelanie sa tak mení z cieľa na obyčajný prostriedok, kde kultúrne obsahy sú stále menej dôležité ako momentálna upotrebiteľnosť.

Dnes, v prúde masového prijímania deklarácií a konceptov vzdelanostnej spoločnosti vo všetkých oblastiach sociálneho života, je paradoxne poňatie vzdelania najužšie, funkcia vzdelania najmenej humánna a hodnota vzdelania najnižšia v histórii. Ako kríza vzdelávania sa označuje, že popisovaným javom pod tlakom trhovej ekonomiky, ale žiaľ i tak isto zmýšľajúceho štátu, ustúpili aj univerzity, ktoré by im pre svoj intelektuálny a mravný potenciál mali naopak postaviť hrádzu. Aj univerzity podľahli ekonomizácii, predajnosti, tlaku na krátke polovzdelanie, rezignovali na vedeckú reflexiu seba samých a riadia sa princípmi manažérskych technológií. Vedecké komunity odborov prestali určovať, čo je v nich prejavom kvality, merajú ju kvantitatívnymi kvázikritériami a sumami financií, vedeckú kooperáciu nahradila súťaž a konkurenčný boj (Liesmann, 2009, s. 85). A keďže nenachádzame v spoločnosti oporu, aby sme prežili, rezignujeme na vlastnú akademickú autonómiu, neprodukujeme to, čo je v zmysle vedy podstatné, ale to, za čo sa dajú získať peniaze. Žiaľ aj na univerzitách dochádza k odklonu od edukačných prístupov, zdôrazňujúcich nemateriálne nadčasové hodnotové východiská smerom k ekonomizujúcim doktrínam s dôrazom na efektivitu, rýchlu návratnosť a akontabilitu (Porubský, 2010, s. 2 – 3). Povedané slovami filozofa Husserla: ľahkovážne odvrátenie sa od najpodstatnejších otázok ľudského bytia a budúcnosti ľudstva vôbec (Husserl, 1972, s. 27).

Tento vývoj má najťaživejšie dôsledky na univerzity, akou je aj naša – s prevahou spoločenských vied – lebo ich odsudzuje žiť na hrane ekonomického prežitia s obmedzeným rozvojom, v nerovnej súťaži namiesto tvorivej práce produkovať enormné množstvá projektovej prózy a neakademickej

administratívy. A pritom práve spoločenskovedne orientované univerzity zostali snáď jedinými inštitúciami, ktoré sú schopné transdisciplinárne zovšeobecňovať, poskytovať nadhľad príčinám a dôsledkom globalizačných procesov pre človeka a ľudstvo, obhajovať človeka všade tam, kde sa stráca zo zreteľa, nastavovať súčasnej situácii pravdivé zrkadlo. Spoločenské vedy na rozdiel od prírodných a technických sú jedinečné v tom, že ovplyvňujú sociálnu prax. Ako tvrdí známy sociológ Giddens, poznanie zo sociálnych vied neustále cirkuluje „do" a „z" oblastí praxe, o ktorých pojednáva, poznávanie tohto sveta jeho aktérmi prispieva súčasne k jeho premenlivému charakteru. V teoretických možnostiach vývoja si budúcnosť uvedomujeme, tá sa stáva súčasťou prítomnosti, čím ovplyvňuje naše konanie, teda to, ako sa budúcnosť v skutočnosti vyvinie (Giddens, 2010, s. 156). Toto je veľká výzva pre spoločenské vedy na našich piatich fakultách a tým aj pre budúcnosť univerzity. Vďaka akademickým slobodám máme právo verejne vyhlasovať to, čo si žiada pozornosť, klásť nepríjemné otázky, viesť diskusie o ich riešeniach a ak integračnú úlohu v ľudskej spoločnosti preberajú informačno-komunikačné prostriedky, sme zároveň pred budúcnosťou značne zodpovední za ich naplnenie humánne hodnotným edukačným obsahom. K tomu však potrebujeme pomoc tu prítomných vysokých predstaviteľov štátu a vlády, aby vytvorili zákonné podmienky pre určitú mieru istoty, pokoja a jasného smerovania rozvoja vysokých škôl. Pomôžte odpovedať na otázku budúcnosti verejných vysokých škôl, ktorú som z tohto miesta položila aj vlani: Akú úlohu nám štát prioritne kladie? Máme byť naozaj súťaživými podnikateľskými subjektmi, slúžiť premenlivej praxi, autonómne zarábať v podmienkach voľného trhu, alebo viac akademickými inštitúciami, ktoré majú prax vzdelanostne a hodnotovo určovať, vzdelávať v odboroch pre štát dôležitých, ale pre študentov nezaujímavých, zaručovať spoločnosti intelektuálnu a mravnú kvalitu? Lebo na to prvé ako akademici nemáme dostatok síl a na to druhé zase peniaze, a tak už niekoľko rokov neurčito balansujeme niekde medzi tým.

Druhú výzvu do budúcnosti adresujem hlavne našim prírodovedcom, ale zároveň i ostatným. Vysoká škola za súčasných podmienok nebude mať šancu na dlhodobú perspektívu, pokiaľ nebude mať aký taký výskumno-vývojový park, alebo sa na nejaký existujúci nenapojí aj za cenu reorientácie doterajšieho výskumu a štúdia. Žiaľ, v regióne plnom škôl a úradov bez priemyslu a vývoja sme sami jednou z najväčších inštitúcií, vďaka ktorej prosperujú mnohí platitelia daní – prepravcovia, poskytovatelia služieb, obchodníci až po kvetinárky bez uvedomenia, že podporou univerzity by podporili aj sami seba. V takej situácii by nikomu v meste a regióne nemalo byť jedno, že univerzita má o 5 000 študentov menej ako pred piatimi rokmi. My musíme využiť každú príležitosť, aby sme spájali sily či už s partnerskými univerzitami v okolí, s podnikmi, ktoré majú ochotu rozvíjať alebo objednávať si výskum a dokonca sami takéto príležitosti iniciovať. Obraciam sa na prítomných predstaviteľov regiónu, mesta a ich inštitúcií, aby nám pomohli začleniť sa do nových sietí, v ktorých sa predpokladá monitorovanie alebo výskum, mysleli na potreby univerzity pri rokovaní s potenciálnymi investormi a aspoň občas koordinovali aktivity podnikateľov aj v prospech rozvoja výskumu na univerzite.

Treťou vážnou otázkou, ktorú je pre budúcnosť univerzity najvyšší čas začať riešiť, je jej dôstojná priestorová existencia. Univerzita sa môže ekonomicky efektívne správať a spravovať, ak nemusí prevádzkovať dvadsať väčších a starších, aj dožívajúcich objektov na šiestich miestach v meste, ak sa študenti a učitelia nemusia prepravovať z jedného konca mesta na druhý. Je zrejmé, že takáto situácia je dlhodobo neudržateľná, drahá sa dotýka už aj kvality a efektivity našej práce. Budeme sa od tohto akademického roka neúnavne obracať na predstaviteľov vlády, mesta, regiónu, na našich poslancov, či možných investorov s cieľom vytvoriť podmienky, získať prostriedky, začať práce na výstavbe univerzitného kampusu a sústredení pracovísk školy na jednom, maximálne dvoch miestach v Banskej Bystrici. Napriek tomu, že na takéto aktivity nie je práve najšťastnejšia doba, prosím všetkých našich vzácnych hostí, priateľov a spolupracovníkov univerzity a všetkých jej zamestnancov o podporu tohto úsilia.

Vážení hostia, kolegovia a študenti.

V novom akademickom roku nás ako vždy čaká každodenná, zodpovedná a tvorivá pedagogická a vedecká práca a pravdaže aj štúdium. Pred nami sú obvyklé povinnosti, ale vďaka pripravovanej novele zákona o vysokých školách aj viaceré nové zmeny. Ak bude prijatá, ako je navrhovaná, prinesie nám pravdepodobne viaceré zjednodušenia, napr. v práci senátov, trochu viac autonómnych rozhodnutí školám i vedeckým komunitám, viac transparentnosti v rozhodovaní rôznych orgánov a škôl vrátane akreditačnej komisie a spolu s tým aj právo domáhať sa rovnakých rozhodnutí za rovnakých podmienok, obmedzí závislosť študijného programu a jeho študentov na jednej osobe, urýchli učiteľom získanie pracovnej zmluvy na dobu neurčitú a pod. Na druhej strane vytvorí tlak na kvalitu a systémy jej riadenia, zvýši konkurenciu v súťaži o peniaze na vedu a to najmä v podvyživených spoločenských vedách, znevýhodní nás v externom štúdiu voči zahraničným vysokým školám a prinesie nám viaceré povinnosti v riadení, v administratíve a v neakademických činnostiach. Viaceré, pre nás nevýhodné, zmeny sa však neudejú ihneď a tak budeme mať čas postupne sa na ne pripraviť. Preto môžeme veriť, že rok, ktorý pred nami stojí, bude za aktívneho prispenia každého z nás opäť úspešný. K tomu želám všetkým študentom, aby na univerzite našli naplnenie svojich osobných cieľov a záujmov a v úspešnom štúdiu plnohodnotnú sebarealizáciu, všetkým zamestnancom mnoho zdravia, šťastia, tvorivých nápadov a elánu do akademickej práce a všetkým našim partnerom, aby spolupráca s univerzitou bola pre nich vždy prínosom. Týmto považujem nový akademický rok na Univerzite Mateja Bela za otvorený.

1. BELL, D. 1973. *The Coming of Postindustrial Society*. New York. Basic Books. 1973.
2. GIDDENS, A. 2010. *Důsledky modernity.* Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
3. HUSSERL, E. 1972. *Krize evropských věd a transcendentální fenomenologie*. Praha: NČSAV.
4. KELLER, J. 2010. *Tři sociální světy. Sociální struktura postindustriální společnosti.* Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
5. KELLER, J. – TVRDÝ, L. 2008. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna.* Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
6. KOSOVÁ, B. 2010. Súčasné univerzitné vzdelávanie – zmeny a výzvy. [online]. In: *Pedagogika.sk. Slovak Journal of Educatinal Sciences,* roč. 1, č. 4, s. 263 – 272. Dostupné na <http://www.casopispedagogika.sk/>
7. LIESMANN, P. K. 2009. *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědení.* Praha: Academia.
8. MALÍK, B. 2010 Spoločensko-politický a axiologický kontext vo vzťahu k výchove. In: KUDLÁČOVÁ, B. (ed.) *Európske pedagogické myslenie od antiky po modernu.* Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, s. 162 – 189.
9. PORUBSKÝ, Š. 2010. Edukačné doktríny a kríza súčasnej školy. In: *Pedagogické rozhľady*, roč. 19, č. 1, s. 1 – 4.

PREHĽAD OCENENÝCH ZAMESTNANCOV A ŠTUDENTOV UMB

Cena rektorky v oblasti vedecko-pedagogickej a v oblasti umenia za rok 2010

Kategória vedecká monografia

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
za monografiu ***Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*** *(2. prepracované a doplnené vydanie s európskou a národnou judikatúrou)*

prof. PhDr. Oskar Krejčí, CSc. za monografiu ***Геополитика Центральной Европы. Взгляд из Праги и Братиславы*** *(Geopolitika centraľnoj Jevropy. Vzgľad iz Pragy i Bratislavy)*

doc. Mgr. Jiří Chalupa, Dr.
za súbor monografických prác:
- Don Carlos a ti druzí. Karlistické války ve Španělsku v letech 1833 – 1939
- Chile: stručná historie států
- a Španělsko-český, česko-španělský slovník.

Kategória vedecké štúdie

RNDr. Miroslav Iliaš, PhD. ako hlavný autor a spoluautori **prof. RNDr. Vladimír Kellö, DrSc. a prof. RNDr. Miroslav Urban, DrSc.** za 132 stranovú vedeckú štúdiu monografického charakteru ***„Relativistic effects in atomic and molecular properties“*** (Relativistické efekty v atómových a molekulových vlastnostiach), publikovanú v karentovanom časopise Acta Physica Slovaca.

Kategória iný výstup pre prax

doc. PhDr. Ján Chorvát, PhD. a spoluautorka **Mgr. Marta Teremová** za ***Slovensko-anglický slovník cestovného ruchu***, ktorý je prepracovaným a rozšíreným vydaním anglickej verzie English-Slovak Dictionary of Tourism tých istých autorov.

Ocenenia pre pedagogických, nepedagogických zamestnancov a študentov UMB

Zlatá medaila

prof. Ing. Marian Gúčik, PhD.
– za významný prínos k rozvoju Ekonomickej fakulty v oblasti vedeckovýskumnej činnosti a za dlhoročný rozvoj študijného odboru cestovný ruch

prof. Dr. phill. hab. Andrzej Kiepas
– za dlhoročné pôsobenie vo funkcii hosťujúceho profesora, za medzinárodný rozvoj a budovanie študijného odboru etika a aplikovaná etika.

Strieborná medaila

doc. PhDr. Marta Valihorová, CSc.
– za rozvoj, budovanie a garantovanie odboru učiteľstvo psychológie a pri príležitosti životného jubilea

prof. RNDr. Milan Melicherčík, PhD.
– za rozvoj, budovanie a garantovanie študijného odboru chémia

prof. PhDr. Bronislava Kasáčová, PhD.
– za úspešné ukončenie najväčšieho medzinárodného a oceneného projektu APVV na UMB, za rozsiahlu vedeckovýskumnú a publikačnú činnosť

doc. PhDr. Dalibor Vlček, CSc.
– za rozvoj, budovanie a garantovanie študijného odboru medzinárodné vzťahy

doc. Ing. Jana Kučerová, PhD.
– za významné výsledky v oblasti medzinárodnej spolupráce, vedeckovýskumnej činnosti a za významný podiel pri vytvorení Európskeho informačného centra na Ekonomickej fakulte

doc. PhDr. Vladimír Salbot, CSc.
– za rozvoj, budovanie a garantovanie odboru psychológia a pri príležitosti životného jubilea

Ing. Julita Baboľová
– za dlhoročnú prácu na pracoviskách univerzity a výborné pracovné výsledky.

Bronzová medaila

doc. RNDr. Pavol Michal, CSc.
– za rozvoj Fakulty prírodných vied, vnútrouniverzitnej spolupráce a za prácu v orgánoch UMB

doc. RNDr. Roman Alberty, CSc.
– za rozvoj Fakulty prírodných vied, vnútrouniverzitnej spolupráce a za prácu v orgánoch UMB

Dagmar Šúrová
– za dlhoročné pôsobenie a výborné pracovné výsledky v riadení prevádzky FHV UMB.

Mimoriadna cena rektorky

Bc. Anton Hruboň
– študentovi 1. ročníka magisterského štúdia na Fakulte humanitných vied za významnú publikačnú, vedeckovýskumnú a vedecko-organizátorskú činnosť v oblasti histórie Slovenska 20. storočia. Študent Anton Hruboň vydal jednu odbornú monografiu, viacero vedeckých štúdií, založil zborníkové periodikum, je šéfredaktorom a hlavným tvorcom uznávaného odborného internetového časopisu Druhá svetová.

Zuzana Kolcunová
– študentke 2. ročníka bakalárskeho štúdia Ekonomickej fakulty za úspešnú športovú reprezentáciu UMB v hokejbale žien. Zuzana Kolcunová získala v rámci víťazného tímu slovenských hokejbalistiek titul majsterky sveta za rok 2011.

Peter Gelle
– študentovi 3. ročníka Fakulty humanitných vied za úspešnú športovú reprezentáciu UMB v rýchlostnej kanoistike. Peter Gelle získal zlatú medailu na treťom podujatí Svetového pohára v nemeckom Duisburgu v roku 2011 v pretekoch K1 mužov na 500 m, na predchádzajúcich dvoch podujatiach získal striebornú a bronzovú medailu.

ZO ŽIVOTA REKTORÁTU

Slávnostné otvorenie Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu

Dňa 19. septembra 2011 Dr. h. c. prof. PhDr. Beata Kosová, CSc., rektorka UMB, a Jeho Excelencia Jean-Marie Bruno, mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Francúzskej republiky v Slovenskej republike, slávnostne otvorili v priestoroch Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút (SFUI). Slávnostnej udalosti sa zúčastnil aj Eugen Jurzyca, minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Ciele SFUI:

- propagovať a rozvíjať vyučovanie v duchu francúzskeho vysokoškolského systému na slovenských univerzitách,
- prispievať k rozvoju a rozširovaniu čiastočne frankofónnych programov existujúcich na Slovensku v partnerstve s francúzskymi univerzitami a v spolupráci s veľvyslanectvom Francúzskej republiky na Slovensku,
- vytvoriť „značku kvality“ frankofónnych študijných programov zjednotených v rámci združenia.

UMB na veľtrhu vzdelávania AKADÉMIA 2011

V dňoch 4. – 6. októbra 2011 sa zástupcovia Rektorátu a fakúlt UMB zúčastnili na 15. ročníku veľtrhu vzdelávania AKADÉMIA 2011 v Bratislave, ktorý sa konal pod záštitou ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR Eugena Jurzycu. Účasť univerzity na veľtrhu, grafickú prípravu a tlač informačných a propagačných materiálov zabezpečil referát marketingovej komunikácie UMB. Cieľom účasti na veľtrhu bola prezentácia možností štúdia na šiestich fakultách UMB v akademickom roku 2012/2013 a poskytovanie informácií pre potenciálnych uchádzačov o štúdium na UMB – najmä študentov stredných škôl a ich výchovných poradcov. O mimoriadnom záujme o štúdium na UMB svedčí aj cca 8 tisíc rozdaných informačných materiálov.

Touto cestou chceme poďakovať *Slovenskej sporiteľni, a. s.,* za finančnú podporu tohto projektu a tlačiarni *BRATIA SABOVCI, s. r. o., Zvolen*, za včasné dodanie pôsobivých farebných informačných a propagačných materiálov, ktoré zaujali nielen stredoškolských študentov a výchovných poradcov, ale aj iných vystavovateľov prítomných na veľtrhu.

Mgr. Simona Štepanovícová
referát marketingovej komunikácie R UMB

Aktivita Centra pre celoživotné vzdelávanie UMB
Detská univerzita UMB vyvrcholila slávnostnou promóciou

Dňa 6. júla 2011 v aule Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici slávnostnou imatrikuláciou odštartoval piaty ročník Detskej univerzity UMB. Päťdesiat účastníkov sa študentským sľubom a prevzatím imatrikulačného listu z rúk prorektora pre vzťahy pre verejnosť UMB PaedDr. Štefana Porubského, PhD. oficiálne stalo študentmi banskobystrickej univerzity.

Na výchovno-vzdelávacom programe sa stretávali od 6. do 15. júla 2011 študenti základných škôl vo veku 9 – 14 rokov.

Jednotlivé témy, primerane veku, spracovali vysokoškolskí učitelia piatich fakúlt Univerzity Mateja Bela a Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Prvý deň po slávnostnej imatrikulácii sa mladí študenti dozvedeli v koľko rozmernom svete žijeme, ako v ňom meriame vzdialenosti a z čoho sa skladá náš svet.

Nasledujúci deň bol dňom ríše zvierat, z ktorej účastníci Detskej univerzity 2011 spoznávali vydru riečnu – šelmu hravú i dravú. V centre pozornosti boli aj otázky: Sú kamzíky a svište jediným symbolom Tatier? Žijú na svete upíri? Odpovede na tieto aj iné otázky získali od vysokoškolských učiteľov UMB.

V ďalších dňoch bola v rozvrhu rastlinná ríša, témy moderných informačných technológií a návšteva Krajskej hvezdárne a planetária Maximiliána Hella v Žiari nad Hronom.

Dozvedeli sa niečo o výrobe a hre na ľudové nástroje, zistili, prečo sa nám zdajú cudzie jazyky ťažké a ako vzniká divadlo. Pohybové aktivity spestrila športová olympiáda, na ktorej si zmerali svoje sily s účastníkmi Krajanskej detskej univerzity Slovákov žijúcich v zahraničí.

Dňa 15. júla 2011 sa slávnostnou promóciou v aule Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela a odovzdaním diplomov

z rúk prorektorky pre vedu a výskum UMB doc. PhDr. Alexandry Bitušíkovej, CSc. ukončil 5. ročník Detskej univerzity UMB.

Poslaním Detskej univerzity je okrem zmysluplného využitia voľného prázdninového času aj podpora záujmu detí o nadobudnutie vedomostí a zvýšenie záujmu o štúdium na vysokej škole. Veríme, že toto poslanie bolo naplnené.

Mgr. Magdaléna Mikušová
CCV UMB

NAŠI JUBILANTI

Viacerí zamestnanci univerzity oslávia v období mesiacov **september – október 2011** významné životné jubileum. V mene všetkých zamestnancov, študentov a priateľov univerzity im srdečne blahoželáme a do ďalších rokov prajeme všetko najlepšie, veľa pevného zdravia, šťastia a spokojnosti v osobnom i profesionálnom živote.

Redakčná rada

Ján Šúr
Miroslava Podrážková
Prof. ThDr. Pavel Procházka, PhD.
František Hruška
Mária Peťková
Peter Javorčík
Milan Slančík
Prof. Dr. phil. H. c. Uli Rothfuss, M.Sc.

Etická komisia UMB v Banskej Bystrici a jej úloha pri vytváraní vyššej etickej kultúry na univerzite

Univerzitné inštitúcie plnia v modernom svete kľúčové intelektuálne a humánne poslanie. Popri úlohe generovať a odovzdávať teoretické aj praktické poznatky plnia aj ďalšie dôležité funkcie – reflektovanie a uplatňovanie spoločensky uznávaných hodnôt a podporu dôležitých profesionálnych cností. Univerzity, ktoré programovo plnia aj túto úlohu, si získali uznanie a dôveru. Od pedagógov a ďalších zamestnancov univerzity sa očakáva, že budú vytvárať korektné profesionálne prostredie a podávať výkony, ktoré zaručujú jej odborný aj morálny kredit. Ak chceme rozvíjať etickú kultúru, je nutné deklarovať to, čo v našom univerzitnom, ale aj v širšom spoločenskom kontexte pokladáme za eticky žiaduce správanie, prípadne za kontraproduktívne správanie. Aj z tohto dôvodu vedenie našej univerzity ustanovilo Etický kódex zamestnanca UMB a následne aj nezávislý subjekt – *etickú komisiu UMB*. Úlohou etickej komisie je nielen prijímať interné podnety na posúdenie problematického správania sa zamestnancov a zaujímať k nim stanoviská, ale aj vytvárať nástroje na ich predchádzanie. Eticky žiaduce správanie je vyjadrené v prijatom Etickom kódexe UMB. Aj keď požiadavky v tomto dokumente možno niekedy vyznievajú abstraktne a niektoré aj právne kontroverzne, niekoľkoročná akademická prax nasvedčuje, že zatiaľ chýbali také etické pravidlá, ktoré by korešpondovali s prioritami univerzity a vytvárali by istý základný etický rámec pre vyjadrenie očakávaného konania zamestnancov v našom akademickom prostredí. Ukazuje sa, že na akademickej pôde sú aj problémy, ktoré presahujú pôsobnosť zákonov a organizačných noriem. Navyše, niektoré problémy majú neraz konfrontačnú morálnu povahu a vedú k nedorozumeniam a konfliktom z celouniverzitného, ako aj individuálneho hľadiska. Akademická etika má okrem bežných prípadov reagovať aj na vleklé etické problémy, súvisiace so zákonnosťou, ako aj na problémy, ktoré poškodzujú dobré meno univerzity a deklarovať to, čo napomáha zvyšovaniu jej spoločenskej prestíže, jej dôveryhodnosti pred zamestnancami aj verejnosťou. Nevšímavosť voči takýmto prejavom môže niekedy vyústiť až do konfliktnej situácie.

Náš etický kódex má za cieľ napomáhať vedeniu univerzity v predchádzaní konfliktným prejavom, ktoré sú v rozpore s jej prioritnými princípmi a úlohami. Kódex vyjadruje požiadavky, ktoré nadväzujú na štandardy akademickej etiky, ako aj na pozitívne skúsenosti, ku ktorým vedenie univerzity a zamestnanci dospeli na základe doterajšieho diskurzu. Je žiaduce, aby sa Etický kódex a etická komisia stali nápomocnými prostriedkami vedeniu univerzity pri zvyšovaní pracovného komfortu a pri eliminovaní problémov, ktoré by mohli narušiť jej dobré meno alebo by boli proti jej záujmom. Etická komisia UMB ako nezávislý poradný orgán univerzity chce byť pomocníkom zamestnancom, ako aj vedeniu pri riešení etických problémov v snahe pomenovať ich a zároveň upozorňovať na nežiaduce správanie, ktoré nie je v súlade s etickým kódexom. Zámerom komisie nie je len stať sa „kritickým svedomím univerzity“, ale má záujem otvoriť širší dialóg o etických témach, ktoré sú pre zamestnancov dôležité a žiadajú si zásadnejšie celouniverzitné riešenie. Uvítame, ak sa do dialógu zapojí čo najviac zamestnancov našej univerzity, ktorí sa týmto spôsobom budú môcť podieľať na kreovaní spoločných morálnych stanovísk k aktuálnym a zväčša aj citlivým morálnym problémom. Doteraz chýbal subjekt, ako aj ohlasovací mechanizmus na hodnotenie a riešenie takýchto morálnych problémov.

Univerzitný Etický kódex vnímame ako otvorený dokument, ktorý môže etická komisia na základe podnetov od zamestnancov, ale aj aktuálnych potrieb inovovať a precizovať, aby čo najlepšie zodpovedal našim špecifickým podmienkam a aktuálnym potrebám univerzitnej etiky. Etická komisia UMB nemá ambíciu pôsobiť v role takého subjektu, ktorý je jediný schopný rozpoznať a hodnotiť, čo je pre univerzitu správne. Aj preto uvítame konštruktívne pripomienky, účasť v spoločných diskusiách, ako aj námety na témy a problémy, ku ktorým by bolo vhodné zaujať oficiálne etické stanovisko komisie. Aj zamestnanci môžu podávať návrhy na doplnenie kódexu, návrhy na riešenie rôznych problémov, ktoré sa niekedy na univerzite prehliadajú alebo neraz z rôznych dôvodov jednoducho ignorujú. Dialóg by mal mať primeranú kultúrnu úroveň a skôr úmysel problémy riešiť ako moralizovať alebo vylievať si zlosť anonymným spôsobom. Očakávame, že sa zamestnanci budú obracať na etickú komisiu s podnetmi a návrhmi, ku ktorým komisia bude môcť zaujímať svoje stanovisko. V opačnom prípade ho poskytne príslušnému orgánu univerzity, do kompetencie ktorého podnet spadá. Ak bude záujem vedenia univerzity, jej orgánov a jednotlivých fakúlt riešiť pálčivú tému morálnej povahy, ktorá sa dotýka celej univerzity, tak etická komisia bude samostatne, alebo v spoločnom diskurze so zamestnancami tento problém riešiť (napr. takéto stanovisko zverejní, zvolá mimoriadne zasadnutie, zorganizuje okrúhly stôl alebo diskusné fórum a pod.). Ak sa bude problém dotýkať jednotlivcov alebo špecifík jednotlivých zamestnaneckých skupín, bude posudzovaný a riešený na príslušnej zodpovednostnej úrovni. Priebežne, ako aj v každoročnej záverečnej správe etickej komisie UMB budú zverejňované náležité informácie.

Aj preto Vás oslovujeme, aby ste sledovali našu stránku na intranetovom portáli UMB – REKTORÁT – KOMISIE UMB – ETICKÁ KOMISIA UMB vytvorenú s cieľom, aby sme informovali o našej činnosti, o riešených problémoch a aby ste sa mohli aktívne zapájať do činnosti etického fóra. Je tiež dôležité, aby ste sa zoznámili s textom nášho univerzitného Etického kódexu a štatútom etickej komisie UMB a získali tak poznatky o našej kompetencii a poslaní.

Etická komisia je dôverný inštitút a je viazaný anonymitou zo vzťahu k získaným diskrétnym informáciám. Je zložená so zástupcov jednotlivých fakúlt univerzity, ktorí boli navrhnutí vedením fakúlt, ako aj zo zástupcu neučiteľského prostredia a právnika. Jej pôsobnosť sa dotýka všetkých zamestnancov univerzity, a teda presahuje rámec učiteľskej a vedeckovýskumnej profesie. Ako ukazuje prax, značná časť morálnych problémov na univerzitách súvisí aj s prácou nepedagogických zamestnancov univerzity. Preto uvítame dialóg aj s týmito zamestnancami univerzity. Vzhľadom na skutočnosť, že študenti našej univerzity majú vlastný etický kódex, do kompetencie našej etickej komisie nespadá bezprostredne riešenie etických záležitostí študentskej komunity. Pokiaľ pôjde aj o problémy širšej univerzitnej povahy a budú sa bezprostredne dotýkať zamestnancov univerzity, sme pripravení tiež na ne reagovať.

Zároveň vás chceme osloviť s prosbou, aby ste prekonali prípadné obavy z toho, že anonymita je najbezpečnejším spôsobom komunikácie o diskrétnych otázkach. K anonymom pristupujeme v etickej komisii skôr s nedôverou, opatrne a špecificky. Také oznámenia budú mať pre etickú komisiu najmä informatívny charakter. V budúcnosti môžeme spoločne zvážiť, aké stanovisko by sme

mohli zaujať voči takýmto informáciám, sťažnostiam či návrhom. Vzhľadom na to, že mnohokrát ide o chúlostivé informácie, všetci členovia našej etickej komisie podpísali súhlas s dodržaním mlčanlivosti a maximálnej diskrétnosti o obsahu rokovania komisie. Zároveň bolo prijaté stanovisko, že voči prípadným ohlasovateľom neetického správania sa nemôžu byť vyvodené žiadne konzekvencie. Prax tzv. *whistleblowing* je už vo svete považovaná za osvedčenú techniku, ktorá nachádza stále výraznejšie zastúpenie aj v štátnych a verejných inštitúciách. Musí byť však založená na maximálnej dôvere a korektnosti ako z hľadiska riešenia, tak aj z hľadiska anonymity. Záleží na ohlasovateľovi, či má, alebo nemá záujem, aby bolo jeho meno zverejnené.

Chceme zdôrazniť, že naša etická komisia má prioritný záujem robiť preventívnu etickú politiku. Má záujem navrhovať spôsoby ako predchádzať neetickému správaniu sa, spolupracovať s personalistami a vedením fakúlt, napomáhať pri rozhodovaní s etickým významom, iniciovať štýl práce, ktorý napomáha etickému prostrediu. Inými slovami, podporiť postupy, ktoré prispievajú k etickému konaniu a potláčajú správanie neetické. Budeme hľadať účinné prostriedky, ktoré budú neustále posúvať našu univerzitu na vyššiu kvalitu, podporovať vzájomnú úctu a vzbudzovať profesionálny rešpekt. Touto činnosťou sa budeme odlišovať od úlohy, ktorú realizujú disciplinárna komisia, právne oddelenie a *ad-hoc etické komisie*.

O presadzovanie etickej politiky sa dnes usilujú nielen prestížne zahraničné akademické a vedecké pracoviská, ale aj inštitúcie vedeckého či pedagogického zamerania na Slovensku. Je však tiež pravdou, že mnohé etické kódexy majú len formálny význam.

My máme záujem vyhnúť sa takémuto fungovaniu etických kódexov a etických komisií. Kódex, ako aj komisia pre etiku prekoná formálny charakter, ak nájde podporu aj u zamestnancov. Sme si vedomí, že etická komisia plní citlivú a neľahkú úlohu, ktorá môže vyvolávať rôzne nálady. Je však na nás, či podporíme záujem našej univerzity a jej vedenia o vyššiu etickú kultúru, alebo budeme tolerovať aj praktiky, ktoré jej škodia, prípadne devalvujú jej morálny kredit. Všetci členovia komisie ako aj vedenie univerzity sú presvedčení, že inštitucionalizáciou etického kódexu sa skvalitní etické prostredie na našej univerzite.

Kontakt:
Etická komisia UMB v Banskej Bystrici
Národná 12, 974 01 Banská Bystrica

Prof. PhDr. Pavel Fobel, PhD.
predseda etickej komisie UMB

Médiá o nás

Dátum	Periodikum	Príspevok	Obsah
7. 4. 2011	SME	Pedagógom sa evidencia po novom nepáči	Reakcia pedagógov UMB na elektronický dochádzkový systém.
8. 6. 2011	TASR	V Štátnej vedeckej knižnici sprístupnia výstavu Diplom 2011	Výstava diplomových prác študentov Katedry výtvarnej tvorby a edukácie Pedagogickej fakulty UMB v BB.
9. 6. 2011	TASR	S. Hronovej a J. Tolgyessymu udelili titul Doctor honoris causa UMB	Slávnostné zasadnutie Vedeckej rady UMB a udelenie čestného titulu Doctor honoris causa UMB prof. Ing. Stanislave Hronovej, CSc. a prof. Ing. Jurajovi Tolgyessymu, DrSc.
1. 7. 2011	Univerzitné noviny – Mesačník Technickej univerzity vo ZV	A fujara ostala doma	Článok o medzinárodnom folklórnom festivale vysokoškolských súborov Akademický Zvolen 2011, ktorého sa zúčastnil aj Univerzitný folklórny súbor Mladosť.
11. 7. 2011	Markíza	Právnikom zrušili promócie	Zrušenie promócií na Právnickej fakulte UMB z dôvodu ohlásenej bomby v budove.
23.7.2011	www.pluska.sk	Letný biatlon: Hasilla druhý v stíhacích pretekoch	Slovenský juniorský reprezentant Tomáš Hasilla (študent UMB) obsadil v sobotňajších pretekoch na 6 km na otvorených ME v letnom biatlone v talianskom Martelle druhú pozíciu.
19.8.2011	Hospodárske noviny	Študenti, pozor. Ďalších 50 programov končí.	V článku sa píše o študijných programoch na slovenských vysokých školách, ktorým 31. 8. 2011 končí akreditácia.
19.8.2011	www.sport.pravda.sk	Gelle s Vlčekom sú majstri sveta, olympiádu má istú aj štvorkajak	Slovenský dvojkajak Vlček, Gelle (študent UMB) získal na MS v rýchlostnej kanoistike v maďarskom Szegede zlato na olympijskej trati 100 m.
16.9.2011	TASR	Oznámenie: E. Jurzyca sa zúčastní na otvorení Slovensko-francúzskeho inštitútu na UMB	Minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Eugen Jurzyca sa v pondelok 19. 9. 2011 zúčastní na slávnostnom otvorení Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu na UMB v BB.
19.9.2011	TASR	BB: Na UMB otvorili Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút	Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút dnes oficiálne otvorili v priestoroch Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB.
19.9.2011	TASR	E. Jurzyca: Vysoké školy vnímam ako úspešnú súčasť slovenskej spoločnosti	Otvorenie akademického roka na UMB v BB, na ktorom sa zúčastnil minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Eugen Jurzyca.

Ing. Marián Lihan
referát marketingovej komunikácie R UMB

Účasť Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici na festivale vedy „Noc výskumníkov“

Dňa 23. septembra 2011 sa vedeckovýskumní a pedagogickí pracovníci UMB spolu so študentmi zúčastnili v nákupnom centre EUROPA SHOPPING CENTER v Banskej Bystrici na medzinárodne organizovanom podujatí „Noc výskumníkov“, ktoré v tento deň prebiehalo na Slovensku ešte v Bratislave a Košiciach a v ďalších minimálne 33 krajinách sveta.

Podujatie, ktoré bolo v Banskej Bystrici po prvýkrát, sa konalo pod záštitou predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja Ing. Vladimíra Maňku, primátora Banskej Bystrice Mgr. Petra Gogolu a UMB v Banskej Bystrici.

Účasť vedeckých a pedagogických pracovníkov a študentov piatich fakúlt UMB (Fakulta prírodných vied, Fakulta humanitných vied, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Pedagogická fakulta a Právnická fakulta) pod koordinačným vedením doc. RNDr. Márie Lichvárovej, PhD. (Katedra chémie FPV UMB) predstavovala väčšinu účastníckych pracovísk na tomto podujatí, kde sa verejnosti prezentovali 44 aktivitami (prednášky, interaktívne vedecké stánky, vedecké kaviarne, vedomostné súťaže, športové, umelecké a náučné vystúpenia).

Záujem verejnosti, hlavne zo strany základných a stredných škôl z celého regiónu, bol mimoriadne veľký. Prednášok vedeckých pracovníkov z UMB v kinosálach EUROPA CINEMAS sa z kapacitných dôvodov mohlo zúčastniť „len“ 3 000 účastníkov.

Jedným zo sprievodných podujatí bola súťaž vedcov s prezentačnými videami, ktoré ich predstavujú ako ľudí v každodennom pracovnom a osobnom živote. UMB v tejto súťaži reprezentovali 4 vedci – prezentačné videá na http://www.sovva.sk/noc-vyskumnika-2011/.

PaedDr. Štefan Porubský, PhD.
prorektor pre vzťahy s verejnosťou UMB

Nazrite do atmosféry Noci výskumníkov…

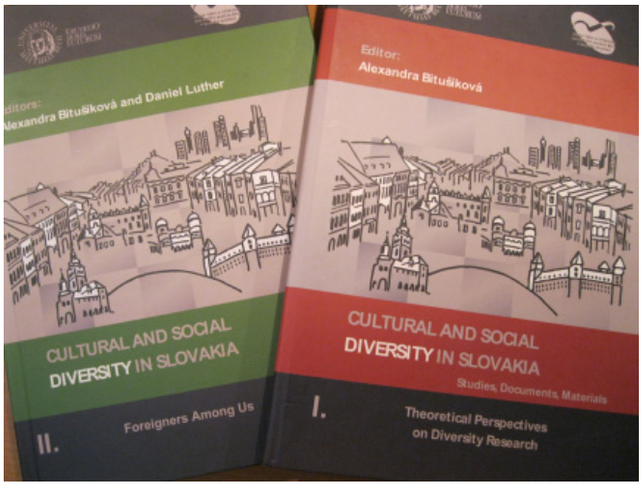

Projekt 6RP SUS.DIV úspešne ukončený

V prvom polroku 2011 sa zavŕšilo päť a polročné obdobie projektu 6. rámcového programu Európskej komisie, v ktorom participoval kolektív pracovníkov Ústavu vedy a výskumu (teraz Inštitútu sociálnych a kultúrnych štúdií FHV UMB) pod vedením Alexandry Bitušíkovej. Sieť excelentnosti (Network of Excellence) pod skratkou SUS.DIV (Sustainable development in a diverse world – Udržateľný rozvoj v diverzifikovanom svete) tvorilo 33 inštitúcií z 22 štátov Európskej únie a z mimoeurópskych krajín (USA, India, Bolívia, Južná Afrika a Turecko). Univerzita Mateja Bela bola jedným z aktívnych partnerov, o čom svedčí aj zastúpenie nielen v hlavnom konzorciu, ale aj vo výkonnom výbore (Executive Committee) a v komunikačnom výbore Siete excelentnosti. Projekt trval od roku 2005 do roku 2011 a počas jeho trvania prebehlo množstvo rôznych aktivít – od výskumu ako hlavnej činnosti, cez organizáciu konferencií, workshopov, letných škôl pre doktorandov a mladých vedcov, publikačné a popularizačné aktivity, až po výmenné pobyty vedcov a početné formálne i neformálne pracovné a priateľské stretnutia.

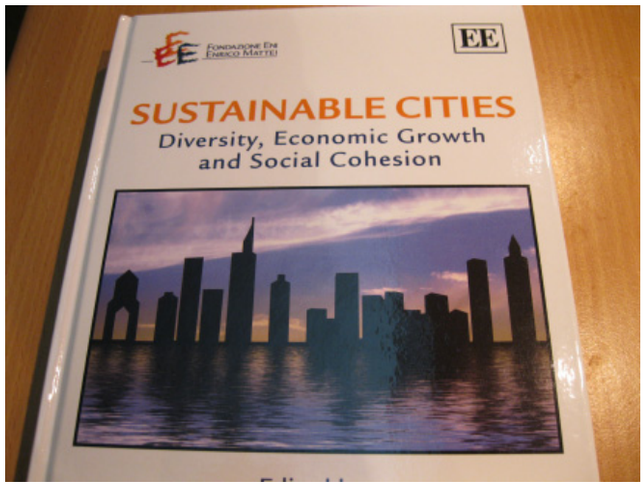

Hlavným výskumným cieľom projektu bolo mapovať sociálnu a kultúrnu diverzitu a jej pozitívny potenciál pre udržateľný rozvoj spoločnosti. Podľa všeobecnej deklarácie UNESCO o kultúrnej rozmanitosti (2001) je kultúrna diverzita potrebná pre ľudstvo rovnako ako biodiverzita pre prírodu. Diverzita v tomto širokom ponímaní predstavuje novú formu kapitálu, ktorý tvoria jednak hmotné pamiatky (architektúra a historické miesta), ako aj nehmotné hodnoty (jazyky, tradície, životné štýly, hodnotové orientácie, náboženstvá a pod.). Ak chceme prekonať hranicu dichotomického vnímania „kultúra verzus príroda“, musíme si uvedomiť, že prostredie, v ktorom žijeme, je kombináciou a spojením prírody a kultúry. Udržateľný rozvoj preto neznamená len ochranu prírodného dedičstva, ako to často zjednodušene vníma laická, ale neraz aj odborná verejnosť, ale aj ochranu kultúrneho dedičstva a podporu kultúrnej, sociálnej, etnickej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti. SUS.DIV projekt sledoval problematiku z pohľadu rôznych disciplín: ekonómie, sociálnej a kultúrnej antropológie, sociológie, politických vied, histórie, lingvistiky, biológie a humánnej geografie. Len takýto multidisciplinárny a transdisciplinárny prístup vedcov z mnohých krajín sveta umožnil pochopiť hlbšie súvislosti spojenia diverzity a udržateľného rozvoja alebo udržateľnej diverzity. Početné etnické a náboženské konflikty, ktoré sa odohrávajú po celom svete i teroristické útoky s pozadím nenávisti voči iným nás denne presviedčajú o nevyhnutnosti takéhoto štúdia. Projekt mal vytýčených desať výskumných línií, v rámci ktorých jednotlivé medzinárodné výskumné tímy sledovali čiastkové výskumné úlohy.

Slovenský výskumný kolektív (Alexandra Bitušíková, Jolana Darulová, Ivan Chorvát, Katarína Koštialová, Daniel Luther a Slavomíra Očenášová) bol súčasťou úlohy, sledujúcej problematiku udržateľnosti v globalizujúcom svete. Hlavnými témami slovenských výskumov bolo štúdium rastúceho fenoménu kultúrnej a sociálnej rozmanitosti a jej dôsledkov v slovenských mestách; sledovanie pripravenosti a otvorenosti slovenskej spoločnosti na tento jav (vrátane politík, stratégií a praktík zameraných na migračnú a integračnú politiku), ako aj sledovanie vzťahu „globálneho“ a „lokálneho“ v slovenskom urbánnom prostredí. Členovia kolektívu publikovali výsledky výskumov v spoločných monografických publikáciách celého medzinárodného tímu, v zahraničných vedeckých časopisoch a knihách, ako aj v samostatnej dvojjazyčnej slovensko-anglickej trilógii Sociálna a kultúrna diverzita I, II a III. Výstupom projektu boli aj dva sumarizujúce dokumenty adresujúce jednak vedeckú komunitu (Research manifesto) a politikov (A letter from research to policy).

Päť a pol roka je dlhá doba. Počas nej sa z neznámych kolegov z celého sveta stali blízki spolupracovníci a priatelia. Hoci mal projekt náročné ciele a musel prekonať početné bariéry spôsobené „diverzitou“ jazykov jednotlivých disciplín, postupne si ľudia aj disciplíny našli k sebe cestu a vytvorili funkčnú a dynamickú sieť. Spolupráca výskumníkov pôsobiacich v Sieti excelentnosti SUS.DIV sa ukončením projektu nekončí. Už teraz sa pripravujú ďalšie projekty, v ktorých slovenský výskumný kolektív UMB nebude chýbať.

Doc. PhDr. Alexandra Bitušíková, PhD
Inštitút sociálnych a kultúrnych štúdií FHV UMB

ETNOFOLK EU
FOLK CULTURE HERITAGE

CENTRAL EUROPE
COOPERATING FOR SUCCESS.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

Projekt ETNOFOLK

Inštitút sociálnych a kultúrnych štúdií Fakulty humanitných vied UMB (ISKŠ FHV UMB) je od mája 2011 partnerom riešiteľského kolektívu projektu ETNOFOLK: „Preservation and Enhancement of Folk Culture Heritage in Central Europe“ (Ochrana a šírenie kultúrneho dedičstva ľudovej kultúry v strednej Európe). Tento zahraničný projekt je súčasťou programu CENTRAL EUROPE coopereating for success a Fondu regionálneho rozvoja EÚ. Hlavným riešiteľom je Etnologický ústav AV ČR v Prahe a okrem ISKŠ FHV UMB na projekte participujú aj Ústav etnológie SAV v Bratislave, Magyar Tudományos Akadémia Náprajzi Kutatóintézete v Budapešti, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umjetnosti v Ljubljane.

Partneri štyroch stredoeurópskych krajín sa prostredníctvom projektu podieľajú na vytvorení internetového portálu, na ktorom budú zverejnené javy tradičnej ľudovej kultúry ako súčasti kultúrneho dedičstva, ako aj spôsoby ich využívania a prezentovania v súčasnosti. Portál by mal byť dopracovaný do obsahu aspoň 135 000 fotografií, 140 hodín audia, 60 hodín videa a 80 geografických dát. Technickú stránku projektu zabezpečuje AiP Beroun z Českej republiky.

Hlavným cieľom ETNOFOLKU je umožniť využívanie potenciálu dedičstva tradičnej ľudovej kultúry, podporiť jeho zachovanie, ochranu a udržateľnosť. Etnológovia ISKŠ FHV UMB (koordinátorka: A. Bitušíková, riešitelia: J. Darulová, K. Koštialová, D. Luther, K. Beňová a K. Tesárová) sa v projekte zameriavajú na stratégie využitia dedičstva tradičnej ľudovej kultúry v strednej Európe a koordinujú úlohy súvisiace s jeho naplnením. Parciálnymi cieľmi sú zber dát zo strategických materiálov a akčných plánov, zber právnych noriem, predpisov a regulácií vzťahujúcich sa k zachovaniu a využívaniu tradičnej ľudovej kultúry ako súčasti kultúrneho dedičstva. Výskum je zameraný aj na zber a analýzu osvedčených postupov – príkladov dobrých praktík z rôznych regiónov Slovenska..

Okrem vytvorenia medzinárodného portálu www.etnofolk.eu, na ktorom sa budú zverejňovať zmienené výstupy riešitelia ISKŠ FHV UMB spracujú a pripravia na publikovanie manuál osvedčených dobrých praktík a postupov v oblasti uchovávania, propagovania a využívania dedičstva tradičnej ľudovej kultúry – „Toolkit“. V rámci projektu vzniknú aj dve tematické monografie, filmový dokument i viaceré výstavné prezentácie. Všetky plánované výstupy budú slúžiť nielen k získavaniu poznatkov o využívaní dedičstva ľudovej kultúry na Slovensku (strednej Európe), ale aj na aplikáciu poznatkov o tradičnej ľudovej kultúre do spoločenskej praxe a vzdelávacieho procesu.

Doc. PhDr. Jolana Darulová, CSc.
PhDr. Katarína Koštialová, PhD.

Židovská komunita na Slovensku vo Vedeckej kaviarni s PhDr. Petrom Salnerom, DrSc.

S otvorením akademického roka 2011/2012 sa rozprúdila aj popularizačná činnosť UMB v oblasti vedy a výskumu. Dňa 23. septembra 2011 sa uskutočnila ďalšia zo série vedeckých kaviarní s významnými osobnosťami vedy. Hosťom septembrovej kaviarne bol PhDr. Peter Salner, DrSc., dlhoročný pracovník Ústavu etnológie SAV v Bratislave, ktorého do Banskej Bystrice pozvala jeho kolegyňa – etnologička Alexandra Bitušíková, moderátorka tejto vedeckej kaviarne.

Téma podujatia – „Židovská komunita na Slovensku“ – pritiahla do priestorov kaviarne Barbakan viac ľudí ako priestor kaviarne uniesol, ale nakoniec si každý našiel svoje miesto a verím, že svoju účasť neoľutoval. Peter Salner sa problematike židovskej komunity venuje desiatky rokov. Začal výskumami sociálneho a kultúrneho života mesta Bratislavy, ktoré ho zákonite priviedli aj k štúdiu Židov ako významnej zložky mestskej populácie do obdobia II. svetovej vojny. Dôležitým medzníkom v jeho profesijnom, ale aj osobnom živote bola práca v rámci projektu University of Yale na dokumentácii výpovedí ľudí, ktorí prežili holokaust. Jej výsledkom je vynikajúca publikácia „Prežili holokaust“ (1997). Peter Salner vo vedeckej kaviarni sugestívne priblížil priebeh výskumu, nebrániac sa ani osobným citovým výpovediam. Táto práca i diskusia zákonite viedla k otázkam židovskej identity. Na otázku, ktoré sú najdôležitejšie zložky komplikovanej židovskej identity (religiózne, etnické, sociálne a kultúrne), Peter Salner odpovedal, že podľa neho najdôležitejšie je cítiť sa Židom a hlásiť sa otvorene k židovstvu (bez ohľadu na to, či človek má židovskú matku alebo nie). V ďalšej debate odzneli odpovede na otázky týkajúce sa postsocialistického vývoja málopočetnej židovskej komunity na Slovensku, miesta Izraela v židovskej identite, slovenského antisemitizmu, ale aj dôležitosti židovského humoru v živote Židov i Nežidov.

Vedecká kaviareň s PhDr. Petrom Salnerom, DrSc. vzbudila záujem mnohých ľudí, ktorí sa chceli o problematike slovenského židovstva dozvedieť viac, ako im umožňujú stereotypy o Židoch, o čom svedčí rôznorodá skladba návštevníkov kaviarne a ich otvorené a pozitívne reakcie. Ďakujeme, Peter, za príjemné, poučné a emotívne popoludnie.

Doc. PhDr. Alexandra Bitušíková, PhD.
prorektorka pre vedu a výskum UMB

PRÍSPEVKY FAKÚLT

Absolvent Fakulty prírodných vied UMB v Banskej Bystrici v akademickom roku 2010/11 Mgr. Arpád Pál

Mgr. Arpád Pál

Počas krátkeho pôsobenia na Katedre životného prostredia Fakulty prírodných vied UMB som viedol takmer sto záverečných prác študentov. Ešte nikdy som nepísal ani o jednom z nich, aj keď mnohí by si to zaslúžili.

Jej Veličenstvo Kráľovná Alžbeta II., prezident SR Ivan Gašparovič s manželkou a Mgr. Arpád Pál

V máji 2011 obhájil záverečnú magisterskú prácu študent **Arpád Pál**. A práve o tomto absolventovi píšem týchto niekoľko viet, pretože sa riadim starou zásadou, že „vyslovený hlas letí“ ale „napísané slovo ostáva“ („*vox emisa volat, littera scripta manet*“). Mojím želaním je, aby tieto slová ostali v archíve UMB aj ako doklad, že na Fakulte prírodných vied UMB študoval tento medzinárodne uznávaný majster umenia, ktorého vytvorené diela ho reprezentujú aj na štátnej úrovni.

Záverečná magisterská práca mala názov „Ochrana zdravia pri výrobe umeleckých diel“ a úspešne nadviazala na jeho bakalársku prácu „Ochrana zdravia pri práci s chemickými faktormi“, ktorá bola obhájená na našej fakulte v roku 2009. Keďže obidve úspešné práce som odborne viedol, myslím si, že môžem o nich písať. Z prác vyplýva, že zdravie umelca je ohrozované viacerými biologickými, fyzikálnymi a chemickými faktormi, z ktorých mnohé sú zaradené do skupín s veľmi závažnými účinkami na zdravie. A preto treba o nich aj niečo vedieť. Možno o týchto škodlivých faktoroch mnohí umelci ani netušia.

Som presvedčený, že obidve záverečné práce by splnili požiadavky na ucelenú a vysoko odbornú publikáciu, ktorá by prostredníctvom ich autora mohla reprezentovať našu fakultu a univerzitu, a to nielen pred umeleckou verejnosťou. Budem sa usilovať dodať nášmu absolventovi odvahu pre takýto skutok.

Mgr. Arpád Pál sa venuje voľnej tvorbe na báze dreva, maľbe, inkrustácii, marketérii, sochárstvu, voľnej keramike, realizácii v architektúre a v prírodnom prostredí. Usporiadal viaceré individuálne a kolektívne výstavy v Banskej Štiavnici, Prahe, Komárne, Bardejove, v Slovenskej národnej galérii vo Zvolene, Bratislave, Svitavách, Paríži a Londýne. Absolvoval niekoľko sochárskych sympózií s umelcami svetového formátu. Vystavoval v galériách a súkromných zbierkach doma a v zahraničí. Zhotovoval umelecké štátne dary. Každé jeho dielo

Sila večnosti

je absolútny originál. Predpokladám, že výstava jeho prác by mohla byť aj na našej univerzite.

V tejto súvislosti chcem prevziať z jeho magisterskej práce (a s jeho súhlasom) niekoľko umeleckých diel a predstaviť ich v obrazovej podobe nielen čitateľom Spravodajcu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ale aj čitateľom z iných univerzít.

Pri príležitosti oficiálnej návštevy Slovenskej republiky Jej Veličenstva kráľovnej Alžbety II. a Jeho kráľovskej výsosti princa Filipa, vojvodu s Edinburghu, bol Arpád Pál autorom daru „Sila večnosti“.

V októbri 2010 vyhotovil štátny dar s názvom „Srdečnosť“ pre nórskeho kráľa Haralda a kráľovnej Sonji pri príležitosti ich oficiálnej návštevy s prezidentom Slovenskej republiky Ivanom Gašparovičom s manželkou v Banskej Štiavnici.

Srdečnosť

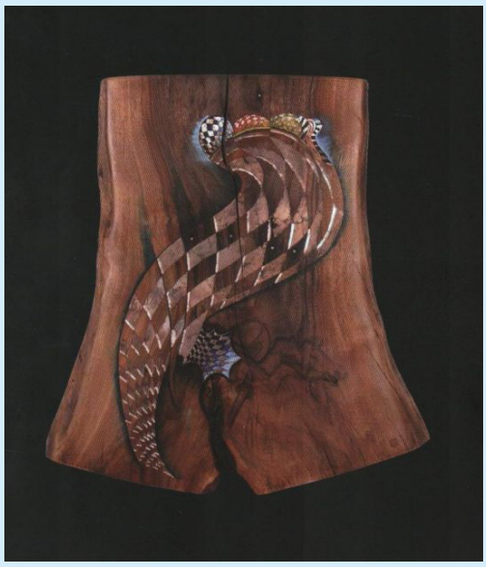
Výber z umeleckej tvorby Arpáda Pála

Boh je láska
Materiál: orech, slonovina, striebro, perleť, eben olej
rozmer 117 x 57 cm

Počúvadlo
Materiál: dub, platina, zlato, olej rozmer 97 x 71 cm

Tajomný rytier
Materiál: orech, striebro, olej rozmer 59 x 53 cm

Nášmu absolventovi Mgr. Arpádovi Pálovi želám do ďalších rokov veľa zdravia, odvahy do tvorby nových umeleckých diel, a aby si dlho uchoval v pamäti Fakultu prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a učiteľov terajšej Katedry životného prostredia.

Doc. MVDr. Štefan Šimko, CSc.
Katedra životného prostredia FPV UMB

Medzinárodná vedecká konferencia
APLIKOVANÁ ETIKA A PROFESIONÁLNA PRAX

V dňoch 22. – 23. 6. 2011 Katedra etiky a aplikovanej etiky Fakulty humanitných vied UMB uskutočnila medzinárodnú

vedeckú konferenciu pod názvom **„Aplikovaná etika a profesionálna prax“**. Vedeckými garantmi konferencie boli prof. PhDr. Pavel Fobel, PhD. z Katedry etiky a aplikovanej etiky FHV UMB Banská Bystrica, prof. PhDr. Anna Remišová, PhD. Z Fakulty masmédií Paneurópskej vysokej školy v Bratislave, a doc. PhDr. Zuzana Palovičová, CSc. z Filozofického ústavu SAV Bratislava. Konferencia bola určená profesionálnym etikom, širokej vedeckej komunite, vrátane predstaviteľov širokej verejnosti a praxe. Svedčí o tom aj zastúpenie jednotlivých účastníkov z vysokých škôl Košíc, Nitry a Bratislavy, predstaviteľov praxe, podnikateľov, zástupcov firiem a účastíkov z dvoch krajín (Poľsko, Česká republika). S úvodnými referátmi v pléne konferencie vystúpili Mgr. Ines Kentošová, riaditeľka UniCredit Bank Slovakia, Zvolen, prof. Pavel Fobel s príspevkom „Aplikovaná etika v súčasnosti a možnosti etickej expertízy“, prof. Anna Remišová „Vybrané problémy aplikácie podnikateľskej etiky do praxe“, doc. Zuzana Palovičová „Hodnoty, etika a sociálna práca“. Počas druhého dňa sa účastníci rozdelili do dvoch sekcií, v rámci ktorých samostatne pracovala sekcia doktorandov. Spoločným záverom bol okrúhly stôl, ktorý moderoval prof. Pavel Fobel. Hlavným cieľom a poslaním konferencie bolo vytvoriť priestor pre diskurz odborníkov na aplikované etiky o problémoch, s ktorými je súčasnosť konfrontovaná, ako aj pre výmenu skúseností z jej inštitucionalizácie. Motívom bolo nadviazanie na najnovšie názory ohľadom úloh aplikovanej etiky, vyjadrenie stanovísk a hodnotenie jej účinnosti v praxi, poskytnutie vlastných praktických skúseností z jej inštitucionalizácie. Snahou bolo, aby sa v tomto odbornom diskurze popri teoretických otázkach súčasnej aplikovanej etiky prezentovali aj najnovšie skúsenosti z praktizovania etiky, požiadaviek na etickú expertíznu činnosť, skúseností z uplatňovania rôznych metód a postupov pri implementácii etiky, ako aj skúseností z ich účinnosti v jednotlivých oblastiach praxe. V nadväznosti na daný cieľ pred vystupujúcimi stáli nasledovné zásadné otázky: Aké sú ťažiskové problémy a trendy v súčasnej aplikovanej etike ako aj jednotlivých špeciálnych aplikovaných etikách? Ktoré teoretické otázky sú vo vzťahu k praxi a príprave expertov na etiku dôležité riešiť? Aká je situácia na Slovensku a aké sú skúsenosti zo zahraničia? Aký je vzťah aplikovaných etík k filozofii a teológii? Aká je skúsenosť slovenských a zahraničných aplikovaných etikov

z oblasti inštitucionalizácie etiky? Aké sú skúsenosti v oblasti etického poradenstva a etickej expertíznej činnosti a iných foriem eticko-profesionálnej praxe? Ako prekonávať skepsu z inštitucionalizácie etiky? Aká by mala byť odborná príprava špecialistov na inštitucionalizáciu etiky, t. j. aké zručnosti a odborné dispozície by mali mať? Ktoré metódy, postupy a poznatky by mali ovládať? Ako dosahovať dôležitú transdisciplinárnu a prakticky prijateľnú odbornú disponovanosť? Ako presadiť na trhu práce pôsobenie profesionálnych etikov? Aké sú riešenia pri ich presadzovaní? Aké postupy uplatniť pre účinnú a systémovú inštitucionalizáciu etiky u nás? Už samotným nastolením daných otázok konferencia splnila svoj cieľ a vytvorila priestor pre ich ďalšie riešenia.

autor príspevku a fotografií
Doc. PhDr. Vladimír Ďurčík, PhD.
Katedra etiky a aplikovanej etiky FHV UMB

Visegrad Conference on Dynamical Systems 2011

V dňoch 27. 6. – 3. 7. 2011 sa na pôde Univerzity Mateja Bela konala medzinárodná vedecká konferencia z modernej oblasti matematiky a teórie dynamických systémov pod názvom *Visegrad Conference on Dynamical Systems, Banská Bystrica 2011*. Hlavným sponzorom konferencie bol Medzinárodný vyšehrádsky fond, ďalej konferenciu podporili Fakulta prírodných vied UMB a Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, v budove ktorej sa konferencia konala. Podujatie zorganizovala Katedra matematiky Fakulty prírodných vied UMB (KM FVP UMB). Hlavnými organizátormi konferencie boli doc. Roman Hric a prof. Ľubomír Snoha, ďalšími členmi organizačného výboru boli Dr. Vladimír Špitalský, doc. Peter Maličký (všetci z KM FVP UMB) a doc. Zdeněk Kočan (Matematický ústav Sliezskej univerzity v Opave).

Konferencia v číslach: 55 účastníkov, 19 národností, 14 krajín (podľa inštitúcií, kde účastníci pôsobia) – Česko 13, Slovensko 12, Poľsko 7, Spojené štáty americké 5, Nemecko 4, Španielsko 3, Čína, Spojené kráľovstvo a Ukrajina po 2, Francúzsko, India, Maďarsko, Rakúsko a Švédsko po 1. Vedeckú kvalitu konferencie dostatočne dokumentuje zoznam excelentných matematikov a matematičiek (niekoľkí sú v odbore všeobecne považovaní za absolútnu svetovú špičku), ktorí prijali pozvanie zúčastniť sa konferencie ako hlavní referejúci: Lluís Alseda (Španielsko), Alexander Blokh (Spojené štáty americké), Henk Bruin (Spojené kráľovstvo), Tomasz Downarowicz (Poľsko), Judy Kennedy (Spojené štáty), Krystyna Kuperberg (Spojené štáty), Michal Misiurewicz (Spojené štáty), Tobias Oertel-Jäger (Nemecko), Feliks Przytycki (Poľsko), Jaroslav Smítal (Česko).

Teória dynamických systémov patrí v posledných desaťročiach k najintenzívnejšie sa rozvíjajúcim matematickým disciplínam. Vznikla zo snahy o čo najvýstižnejší matematický opis dejov v okolitom svete, inak povedané vývinu rôznorodých systémov v čase. V súčasnosti ide o široko rozvinutú matematickú teóriu s aplikáciami prakticky vo všetkých vedných disciplínach. Tradične hrá úlohu teoretickej základne pre rôzne modely vo fyzike, biológii, ekonómii, informatike, atď. Na druhej strane táto teória je mimoriadne zaujímavá svojím abstraktným matematickým obsahom. Ide o jednu z najsyntetickejších oblastí súčasnej matematiky, keďže využíva nástroje z takmer každej jej oblasti. A aj obrátene, problémy formulované v teórii dynamických systémov, resp. jej techniky prenikajú do iných matematických disciplín, dávajú im čerstvé impulzy, resp. slúžia im ako nástroje na riešenie zložitých problémov v rámci týchto teórií. Použitím metód teórie dynamických systémov boli zodpovedané mnohé problémy, ktorých riešenie sa matematici dlhodobo neúspešne snažili dosiahnuť inými postupmi. Práve na túto abstraktnú stránku teórie dynamických systémov bola konferencia zameraná.

Katedra matematiky už po druhý raz organizovala vyšehrádsku konferenciu z dynamických systémov – pred štyrmi rokmi spomenutý organizačný tím v mierne pozmenenom zložení usporiadal obdobnú konferenciu vo Vysokých Tatrách. Tohtoročná konferencia bola štvrtou vyšehrádskou konferenciou z dynamických systémov v poradí. Tie sa uskutočňujú každé dva roky, pričom prvá sa konala v Prahe v roku 2005, druhá vo Vysokých Tatrách (2007) a tretia v Jeseníkoch (2009). Viac informácií o tohtoročnej konferencii aj o predchádzajúcich môžete nájsť na stránke konferencie http://mathematics.fpv.umb.sk/vcds11/

Na záver chcem poďakovať všetkým, ktorí prispeli k organizácii a úspešnému priebehu celého podujatia. Predstavenú konferenciu môžeme vnímať aj ako dôstojnú reprezentáciu nielen kolektívu pre dynamické systémy na Katedre matematiky FPV, ale aj celej Univerzity Mateja Bela v širokej svetovej matematickej komunite.

Doc. RNDr. Roman Hric, PhD.
Katedra matematiky FPV UMB

Cena pre najlepšiu právnickú publikáciu v roku 2010 putuje na Právnickú fakultu UMB

Dňa **9. 6. 2011 doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.,** dlhoročný člen a v súčasnosti vedúci oddelenia obchodného, hospodárskeho a finančného práva Katedry súkromného práva Právnickej fakulty našej univerzity, sudca Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako známa osobnosť slovenskej právnej vedy a aplikačnej praxe dosiahol mimoriadne ocenenie svojej vedeckej práce.

Na slávnostnej recepcii v rámci najvýznamnejšieho právnického podujatia na území Slovenskej republiky a Českej republiky – XIX. Karlovarských právnických dní – bola na základe nominácií a hlasovania 99 najvýznamnejších slovenských právnikov – sudcov, prokurátorov, vysokoškolských pedagógov a advokátov – jeho vedeckej monografii **Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii** udelená cena **Najlepšie autorské dielo v Slovenskej republike za rok 2010**.

Organizátorom konferencie, ktorá sa koná pravidelne v rovnomennom meste, je Spoločnosť Karlovarské právnické dny a zastúpenie v nej majú najvýznamnejší predstavitelia právnej vedy a praxe z Nemecka, Českej republiky a Slovenska.

Autor v publikácii čitateľom predkladá systematický výklad právnej úpravy konkurzného práva, venuje sa základným spôsobom riešenia úpadku (bankrotu) dlžníka – konkurzu, reštrukturalizácii a oddlženiu fyzických osôb ako novému inštitútu nášho právneho poriadku. Práca je určená nielen tým, ktorí sa problematike konkurzného práva profesionálne venujú, ale keďže skúmaná problematika má interdisciplinárny charakter a výrazným spôsobom prepája právo a ekonomiku, s osobitnými väzbami napr. na zamestnanosť, dane, či dokonca rodinu a bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, postihuje aj mnohé oblasti spoločenského života. Preto publikáciu možno odporučiť podstatne širšiemu okruhu recipientov.

Dielo je výsledkom dlhoročnej práce autora ako sudcu v oblasti konkurzného práva a nepochybne vzniklo aj s prispením jeho skúseností z pedagogického procesu na Právnickej fakulte UMB. Takto ocenenie nie je len cenou pre autora samotného, ale prispeje aj k šíreniu dobrého mena našej fakulty a univerzity a je exaktným dôkazom toho, že aj na pôde našej školy môže vzniknúť dielo, ktoré dosiahne medzinárodné uznanie s výrazným prínosom pre celú našu alma mater.

JUDr. Martin Kubinec, PhD.
Katedra súkromného práva PrF UMB,
odd. obchodného, hospodárskeho a finančného práva

The New Educational Review: slovensko-česko-poľské periodikum

Koncom roku 2003 vyšlo prvé číslo medzinárodného časopisu The New Educational Review (the international scientific journal founded by three universities from Czech Republic, Poland and the Slovak Republic), na ktorom sa spolupodieľajú Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici (Slovenská republika), Pedagogická fakulta Ostravskej univerzity (Česká republika) a Fakulta pedagogiky a psychológie Sliezskej univerzity (Poľská republika). The New Educational Review vydáva vydavateľstvo Wydawnictvo Adam Marszalek v Poľsku. Hlavným vedeckým redaktorom je prof. Stanislaw Juszczyk.

K spoluzakladateľom tohto významného medzinárodného periodika za Slovenskú republiku patria vtedajšia dekanka PF UMB, terajšia rektorka UMB Dr. h. c. prof. PhDr. Beata Kosová, PhD. a vtedajšia prodekanka pre vedu a výskum PF UMB prof. PhDr. Jolana Hroncová, PhD., ktoré sa podieľali na organizačnej príprave a tvorbe štatútu periodika. V súčasnosti sú vedeckými redaktormi The New Educational Review za slovenskú stranu prof. PaedDr. Vojtech Korim, CSc., dekan PF UMB, a prof. PhDr. Soňa Kariková, PhD., prodekanka pre vedu, výskum a umenie PF UMB, čestným editorom (Honorary Editor) je prof. PhDr. Ľudovít Višňovský, CSc. Výkonnou redaktorkou za SR od vzniku časopisu je doc. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.

Vedecký časopis The New Educational Review je štvrťročník vychádzajúci v anglickom jazyku, aby sa mohla zabezpečiť spoločná vedecká diskusia o súčasných edukačných problémoch v krajinách Európskej únie, ale i mimo nej. Ako sa uvádza v koncepcii medzinárodného pedagogického časopisu „The New Educational Review sa má stať medzinárodným fórom výmeny pedagogických ideí o postmodernej edukácii, spoločenskej a kultúrnej skutočnosti v krajinách strednej Európy".

Vysoká vedecká úroveň publikovaných príspevkov je zabezpečená recenzovaním dvomi recenzentmi, ktorí sú väčšinou členmi vedeckej rady periodika alebo požiadaní konzultanti, uznávaní odborníci. Keďže ide o vedecké príspevky, ktoré budú prezentované na medzinárodných fórach, musia mať vysokú odbornú, metodologickú a štylistickú úroveň. Pedagogická fakulta UMB dáva tiež priestor na publikovanie odborníkom zo spolupracujúcich fakúlt tak zo Slovenska, ako i zahraničia. Bližšie informácie o požiadavkách a pokynoch pre prípadných prispievateľov sú na webovej stránke Pedagogickej fakulty UMB.

Za veľký úspech medzinárodného časopisu možno pokladať, že **The New Educational Review** je indexovaný v **Thomsom Reuters Master Journal List**.

Doc. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.
výkonná redaktorka The New Educational Review,
Pedagogická fakulta UMB

PRÍSPEVKY ŠTUDENTOV

Scientia Iuventa 2011 na Ekonomickej fakulte UMB

Dňa 24. júna 2011 sa na Ekonomickej fakulte UMB konal šiesty ročník medzinárodnej doktorandskej konferencie Scientia Iuventa, ktorú organizovalo Centrum rozvoja doktorandov fakulty. Cieľom konferencie bola výmena poznatkov a skúseností z vedeckovýskumnej činnosti doktorandov, nadviazanie a prehĺbenie kontaktov a spolupráce doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. Rokovalo sa v tematických sekciách: cestovný ruch, ekonomika a manažment podniku, regionálny rozvoj a verejná ekonomika a správa.

Konferencie sa zúčastnili nielen doktorandi z Ekonomickej fakulty UMB, ale aj doktorandi z Fakulty prírodných vied a Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, doktorandi z Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave, Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave, Fakulty masmédií Paneurópskej vysokej školy v Bratislave, Fakulty masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulty verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a z Českej republiky boli doktorandi z Technickej univerzity v Liberci a Obchodně podnikatelskej fakulty Slezskej univerzity v Opave.

Na záver konferencie v rámci jednotlivých sekcií boli vyhodnotené tri najlepšie príspevky.

Najlepšie príspevky – Scientia Iuventa 2011

Sekcia cestovný ruch:

1. Ing. Terézia Krausová – Ekonomické účinky rozvoja kultúrneho cestovného ruchu v Európskej únii
2. Ing. Eva Ščepková – Stratégia rozvoja ekologického cestovného ruchu v Pieninskom národnom parku
3. Ing. Juraj Buranovský – Nákupné správanie obyvateľov Nemecka a Českej republiky ako návštevníkov v cestovnom ruchu na trhu Európskej únie v čase globálnej hospodárskej krízy

Sekcia ekonomika a manažment podniku:

1. Ing. Ján Huňady – Determinanty prílevu priamych zahraničných investícií vo vybraných krajinách OECD
2. Ing. Viera Roháčová – Aplikácia vybraných prístupov obalovej analýzy dát na meranie eko-efektívnosti cestnej verejnej osobnej dopravy Slovenskej republiky
3. Ing. Kamila Valkovcová – Význam marketingového plánovania a bariéry jeho uplatnenia v praxi

Sekcia regionálny rozvoj, verejná ekonomika a správa:

1. Ing. Katarína Gajdošová – Verejno-súkromné partnerstvo ako inovatívny spôsob obstarávania verejnej infraštruktúry
2. Ing. Janka Butková – Potenciálne efekty implementácie DRG do financovania zdravotníctva
3. Ing. Dana Bajusová, Ing. Mária Špesová – Využívanie produktových inovácií a inovácií vo finančnom vyjadrení územnou samosprávou v podmienkach znalostnej ekonomiky

Špeciálne ocenenie:

Ing. Peter Mihók, PhD. – Regionálne aspekty ukladania vyhoretého jadrového paliva na Slovensku: aktuálne výzvy pre verejnú správu

Ing. Eva Ščepková
Centrum rozvoja doktorandov, Ekonomická fakulta UMB

Študenti UMB na Svetových dňoch mládeže v Madride

Na 13. Svetových dňoch mládeže (SDM) v Španielsku sa v auguste 2011 v spolupráci s Univerzitným pastoračným centrom Štefana Moysesa, biskupa v Banskej Bystrici a sekcie pre mládež pri rímskokatolíckej cirkvi Biskupstva Banská Bystrica zúčastnilo z Univerzity Mateja Bela 45 študentov.

Z mesta pod Urpínom cestovali štyri autobusy, ktorých cieľom bol Madrid, kde sa uskutočnilo medzinárodné stretnutie mladých so Svätým otcom Benediktom XVI. a s kresťanskou komunitou hosťujúcej krajiny. Mottom stretnutia bol úryvok z Listu Kolosanom: „Zakorenení a postavení na Ježišovi Kristovi, upevnení vo viere.“ (Kol 2,7).

Svetové dni mládeže sa slávia v dvoch formách: každý rok na úrovni miestnych cirkví a s pápežom v Ríme na Kvetnú nedeľu. Každý tretí rok medzinárodným stretnutím, vždy na inom mieste a s programom, ktorý sa dotýka všetkých kontinentov. Mesto pre medzinárodné stretnutie vyberá samotný pápež a následne ho oznámi na Kvetnú nedeľu, alebo na záver medzinárodného stretnutia.

Myšlienku stretnutí mládeže celého sveta priniesol pápež Ján Pavol II. Prvé SDM na diecéznej úrovni sa konali na Kvetnú nedeľu v roku 1986. Celosvetové SDM začali v roku 1987 v Buenos Aires (Argentína) za účasti viac než milión mladých ľudí z celého sveta.

Doteraz sa stretnutia konali v 10 štátoch: Argentíne, Poľsku, USA, na Filipínach, vo Francúzsku, Taliansku, Kanade, Nemecku, Austrálii a v Španielsku.

Tohtoročnému stretnutiu predchádzalo prijatie mladých v Girone, partnerskej španielskej diecéze, ktorá sa nachádza v oblasti Katalánska. Girona hostila takmer desaťtisíc pútnikov z rôznych kultúr, s ktorými sme spoločne spoznávali kultúrne pamiatky tohto mesta.

Ďalšou dôležitou zastávkou bola Barcelona, v ktorej okrem prehliadky mesta sme videli aj unikátnu baziliku La Sagrada Familia.

Od 16. do 21. augusta 2011 sa centrom diania stal Madrid. Počas týchto dní sme boli ubytovaní v školách a rodinách. Venovali sa nám miestni dobrovoľníci, ktorí svojím programom nám umožnili lepšie spoznať španielsku kultúru a vďaka nim bolo o nás výborne postarané.

Počas stretnutia často dochádzalo k situáciám, kde bolo potrebné prejaviť trpezlivosť, ohľaduplnosť a vzájomnú pomoc (stačí si predstaviť dva milióny mladých ľudí čakajúcich na metro). Aj takto sme prezentovali svoje kresťanské presvedčenie.

Dopoludňajší program v Madride tvorili katechézy so slovenskými biskupmi, práca v skupinách pod vedením animátorov a svätá omša. Katechézy sa venovali spomínanému mottu tohtoročných SDM. V popoludňajších a večerných hodinách bol pestrý program pre všetkých pútnikov: koncerty, návštevy múzeí a kultúrnych podujatí a modlitby. Slovenskú kultúru v Madride úspešne prezentovala hudobná skupina Jeňo´s brothers, ktorej členovia študujú aj na Univerzite Mateja Bela.

Vyvrcholením 13. Svetových dní mládeže bolo stretnutie so Svätým otcom, ktoré začalo jeho uvítaním v Madride a večernou vigíliou. Na druhý deň pokračovalo krížovou cestou, ktorá sa venovala aktuálnym problémom mladých celého sveta (chudoba, hlad, nezamestnanosť...). Na záver stretnutia sme sa presunuli na letisko Cuatro Vientos, kde sme spolu slávili večernú vigíliu. V nedeľu Benedikt XVI. celebroval svätú omšu.

Nádherné je, koľko ľudí spojil cieľ vydať svedectvo o živej viere, ktorá existuje v srdciach mladých , a tiež túžba upevniť túto vieru a zakoreniť ju v Kristovi.

Stretnutie mladých ponúka možnosť objaviť, že viera je pokora, hľadanie, tajomstvo, ktoré nás prevyšuje a napĺňa. Viera je vášeň žiť naplno. Viera je dôvera a dobrodružstvo, ktoré zažívame s Bohom.

V objatí Madridu v nás 13. Svetové dni mládeže zanechali hlboký zážitok.

Terézia Vodislavská

ŠPORT

Reprezentanti UMB na letnej svetovej univerziáde

V dňoch 12. – 23. 8. 2011 sa v juhovýchodnej Číne, v 10 miliónovej metropole Shenzhen, uskutočnila 26. Letná svetová univerziáda (LSU). Tohtoročná svetová univerziáda prekonala všetky doterajšie rekordy – zúčastnilo sa 152 krajín a okolo 7 000 športovcov. V programe LSU 2011 bolo zaradených 24 športov.

Slovenskí akademickí reprezentanti (62) sa predstavili v šestnástich športových odvetviach – atletike, basketbale žien, športovej gymnastike, športovom aerobiku, plávaní, tenise, džude, taekwonde, jachtingu, športovej streľbe, golfe, cyklistike, šachu, šerme, plážovom volejbale a vzpieraní. Slovenská výprava ziskom jednej zlatej a dvoch strieborných medailí obsadila v hod-

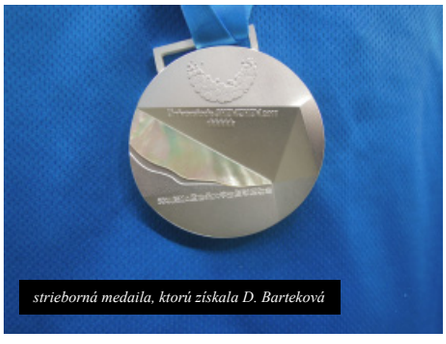

Danka Barteková na stupni víťazov na 2. mieste

notení krajín 35. miesto. **Striebornú medailu získala v streľbe Danka Barteková, študentka UMB,** po rozstrele o 1. miesto s ďalšou slovenskou reprezentantkou Monikou Zemkovou. Ďalšiu striebornú medailu získal atlét Marcel Lomnický. Za medailovým umiestnením tesne zaostal **študent UMB, Richard Tkáč, ktorý obsadil 4. miesto vo vzpieraní**.

Tohto multišportového podujatia, ktoré je po letných olympijských hrách druhé najväčšie na svete, sa zúčastnili 9 študenti UMB. **Univerzita Mateja Bela** mala spolu s Univerzitou Komenského **najpočetnejšie zastúpenie športovcov v slovenskej výprave**. Zastúpenie študentov UMB bolo nasledovné:

atletika – *Mária Czaková, Martin Benák*, študenti FHV,
basketbal žien – *Veronika Černáková, Mária Felixová, Beata Šimová*, študentky FHV,
športová streľba – *Danka Barteková*, študentka FPVaMV, *Ivan Sisák*, študent EF,
tenis – *Dominika Nociarová*, študentka PrF,
vzpieranie – *Richard Tkáč*, študent FHV.

strieborná medaila, ktorú získala D. Barteková

Organizátori pripravili pre účastníkov veľkolepé športové podujatie. Jednotlivé športové súťaže sa uskutočnili väčšinou na nových športových objektoch s veľkou diváckou kapacitou. Návštevy na jednotlivých športoch sa pohybovali v tisíckach divákov. Ubytovanie bolo zabezpečené tiež v úplne novej univerziádnej dedine s kapacitou okolo 10-tisíc lôžok. V priestoroch univerziádnej dediny sa nachádzala plaváreň, tréningová atletická dráha, dve športové haly, posilňovňa a samozrejme kompletné zabezpečenie služieb (práčovne, obchody, pošta, zmenáreň, holičstvá a kaderníctva). Na relaxáciu slúžilo aj umelé jazero s hudobnou fontánou. Veľký obdiv patril aj početnému personálu dobrovoľníkov, študentov univerzity v Shenzhene. Podľa organizátorov ich pracovalo okolo 75 000. Zážitkom pre našich športovcov bola aj preprava z letiska v Honkongu do dejiska LSU 2011 Shenzhenu autobusom, pretože sa prechádzalo veľkou časťou Honkongu. Účasť našich študentov je pre nich určite nezabudnuteľným zážitkom a motiváciou do ďalšej tréningovej činnosti v príprave na ďalšie športové súťaže a na ďalšiu LSU v roku 2013 v ruskej Kazani, organizátori ktorej sľubujú opäť veľkolepé podujatie. Poďakovanie za dobrú reprezentáciu UMB a SR patrí predovšetkým samotným študentom, ich trénerom, ale aj všetkým, ktorí sa podieľajú na ich príprave.

Richard Tkáč – 4. miesto vo vzpieraní

časť výpravy – Čillík, Felixová, Černáková, Tkáč, Czaková, Nociarová, Šimová, Sisák

Výsledky študentov UMB

Danka Barteková – streľba, skeet, 2. miesto

Richard Tkáč – vzpieranie, hmotnostná kategória do 77 kg, 4. miesto

Mária Czaková – atletika, chôdza na 20 km, 13. miesto

Veronika Černáková, Mária Felixová, Beata Šimová – družstvo basketbalistiek, 13. miesto

Martin Benák – atletika, hod oštepom, 15. miesto

Dominika Nociarová – tenis, 3. kolo v dvojhre a 2. kolo vo štvorhre žien

Ivan Sisák – streľba, vzduchová pištoľ na 10 m, 27. miesto, ľubovoľná pištoľ na 50 m, 38. miesto

basketbalistky Šimová, Černáková, Felixová

medailistky zo súťaže žien v skeete – Barteková, Zemková (SVK), Yu (Čína)

Prof. PaedDr. Ivan Čillík, CSc.
KTVŠ FHV UMB, vedúci atletickej časti výpravy SR na LSU 2011

Na majálese v pohybe a „netradične“

Začiatkom mája v Banskej Bystrici žijú študenti skúškami, ale aj majálesom. Tento rok netradične k majálesu „prikvitli“ aj športové aktivity. Nebol to len futbalový turnaj, ktorý mnohí už poznajú a spájajú si ho automaticky s týmto májovým festivalom. Reč je o netradičných pohybových aktivitách na štýl pevnosti „Boyard“, ktorá je známa z televíznych obrazoviek.

Ako uviedol jeden z organizátorov Milan Kyseľ „išlo o tímové zdolávanie 10 disciplín. Študenti behali, hádzali a liezli cez prekážky v tímoch po 5-tich. Dôležité bolo nielen fyzické úsilie, ale aj šikovnosť a strategické naplánovanie zdolávania disciplín.“

Popisy jednotlivých disciplín boli utajené až do dňa podujatia. Šikovní jednotlivici si ich však mohli domyslieť na základe postupne zverejňovaných karikatúr na sociálnej sieti Facebook.

V tomto duchu sa 6. mája v Banskej Bystrici okrem večernej zábavy zabávali športom v dopoludnajších hodinách takmer dve stovky študentov so svojimi fanúšikmi.

PaedDr. Jaroslav Kompán, PhD.
Katedra telesnej výchovy a športu FHV UMB

Organizátori podujatia

Buddy sport

GO4 TREME

Partneri podujatia

KATEDRA TELESNEJ VÝCHOVY A ŠPORTU
KTVŠ
FHV UMB BANSKÁ BYSTRICA

RAMIRENT
LET'S SOLVE IT

SPRÁVA ŠPORTOVÝCH A TELOVÝCHOVNÝCH ZARIADENÍ MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Kompletná fotodokumentácia k podujatiu je k dispozícii na Facebooku.
Hyperlink: http://www.facebook.com/media/set/?set=a.220376307973513.64763.152454678099010

Oznamujeme všetkým, ktorí by chceli prispieť do ďalšieho čísla Spravodajcu UMB, že príspevky môžu posielať elektronickou poštou na adresu simona.stepanovicova@umb.sk. Uzávierka príspevkov do ďalšieho čísla je 20. novembra 2011. ***Redakčná rada***

Spravodajca Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
ERUDITIO MORES FUTURUM
Universitas Matthiae Belii

Spravodajca Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici Universitas Matthiae Belii. Vydáva: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Adresa: Národná 12, 974 01 Banská Bystrica. IČO: 30232295. Registrácia MK SR: EV 1116/8. Vychádza ako dvojmesačník, okrem letných prázdnin. Redakčná rada: PaedDr. Štefan Porubský, PhD. (predseda), Mgr. Simona Štepanovícová (výkonná redaktorka), PaedDr. Július Lomenčík, PhD. (jazykový redaktor, FHV), Monika Oravská (EF), PaedDr. Mária Rošteková, PhD. (FPVaMV), PaedDr. Miriam Spodniaková-Pfefferová, PhD. (FPV), doc. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD. (PF), JUDr. Jana Muránska, PhD. (PrF). Za obsah príspevkov zodpovedajú autori. Grafická úprava a tlač: Miroslav Chladný, Tlačiareň BRATIA SABOVCI, spol. s r.o. Zvolen, http://www.printbs.sk. Fotografie: archív UMB. On-line verzia: www.umb.sk.

Nepredajné